

SİYASİ REFORMLAR - I

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞIREPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY FOR ED AFFAIRS

AVRUPA
HAREKETİ
2002
BAŞKA YARIN YOK

AVRUPA BİRLİĞİ İÇİN KALAN SÜREMİZ

132 12 32 06

GÜN

SAAT

DAKİKA

SANİYE

SİYASİ REFORMLAR - I

İçindekiler

SIYASİ REFORMLAR - I	1
AVRUPA BİRLİĞİ İLE KATILIM MÜZAKERELERİNİN BAŞLADIĞI TARİHTEN ÖNCESİ VE SONRASI DÖNEMLER AÇISINDAN TÜRKİYE'NİN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ SIYASİ REFORMLAR	1
Giriş	1
I. SIYASİ KRİTERLER	7
A. Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü	7
Anayasa	7
Yürütme	9
Kamu Yönetimi	11
Sivil – Asker İlişkileri	16
Yargı	20
I-Yargı Reformu	20
II- Etkililik	23
III-Yargının Profesyonelliği ve Yeterliliği	25
IV- Bağımsızlık	27
V-Tarafsızlık	28
Yolsuzlukla Mücadele	28

SİYASİ REFORMLAR - I

AVRUPA BİRLİĞİ İLE KATILIM MÜZAKERELEERİNİN BAŞLADIĞI TARİHTEN ÖNCESİ VE SONRAŞI DÖNEMLER AÇISINDAN TÜRKİYE'NİN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ SİYASİ REFORMLAR

Giriş

1993 yılında Kopenhag'da toplanan Avrupa Birliğı (AB) Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde alınan karar çerçevesinde, Avrupa Birliğı'ne üyelik, üç temel kriterin yerine getirilmesini gerektirmektedir. Siyasi kriterler, ekonomik kriterler ve müktesebat uyumu başlıklarıyla özetlenebilecek kriterler arasında siyasi kriterlerin yerine getirilmesi aynı zamanda aday ülkele katılım müzakerelerinin başlatılması için önşart niteliğı taşımaktadır.

Siyasi kriterler "demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ile azınlıkların korunması ve saygı görmesini güvence altına alan kurumların istikrarının sağlanması" olarak tanımlanmaktadır. Bu geniş tanım, esas itibarıyla başta Türkiye'nin de üyesi olduğı Avrupa Konseyi bünyesinde yer alan sözleşmeler olmak üzere Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmeler ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararları çerçevesinde somut bir içerik kazanmaktadır.

Dolayısıyla, uluslararası hukuktaki gelişmeleri de dikkate aldığımızda, genel olarak siyasi kriterler ve bu kriterlere uyum dinamik bir süreci ifade etmektedir.

Demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve azınlık hakları olmak üzere dört unsurdan oluşan siyasi kriterler, sadece AB'nin benimsediğı veya AB'nin tekelinde olan değerler değildir. Zira, bu değerler evrensel ilkeler olarak kabul görmekte ve devletlerin uluslararası ilişkilerdeki konumu ve saygınlığı üzerinde belirleyici rol oynamaktadır.

Uluslararası insan hakları hukukunda kaydedilen gelişmeler doğrultusunda, insan hakları artık bir devletin iç meselesi olmaktan çıkarak uluslararası bir boyut kazanmıştır. Örneğin, Türkiye, taraf olduğı uluslararası sözleşmeler vasıtasıyla, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi gibi uluslararası

denetim ve yaptırım mekanizmalarına tabidir.

Siyasi reform çalışmaları kapsamında mevzuatımız, AB müktesebatı ve siyasi kriterler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ve ülkemizin taraf olduğu diğer ilgili uluslararası belgeler ışığında gözden geçirilmektedir. Siyasi kriterler, sadece mevzuat uyumu değil, mevzuatın etkili bir şekilde uygulamaya geçirilmesi anlamına da gelmektedir.

Kurulduğu tarihten Avrupa Birliği Bakanlığına dönüştüğü Temmuz 2011 tarihine kadar Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS), Türkiye'nin AB üyelik sürecini koordine eden kurum olarak, Kopenhag siyasi kriterlerinin karşılanması ve bu şekilde AB ile müzakerelerin açılması hazırlıklarını koordine etmiştir. Avrupa Birliği Bakanlığı da kurulduğu tarihten bu yana çalışmalarını aynı kararlılıkla sürdürmektedir.

Türkiye'nin adaylığının tescil edildiği 1999 Helsinki Zirvesi'nden bu yana, ülkemizde önemli siyasi reformlar gerçekleştirilmiş, insan hakları ve temel özgürlükler alanlarında hukuki ve idari reformlar yapılmış, düşünce ve ifade özgürlüğünün alanlarının genişletilmesi, gayrimüslim cemaat vakıflarının mal edinmeleri ve malları üzerinde tasarrufta bulunmalarının kolaylaştırılması, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde yayın ve bu dillerin öğrenilmesi yönünde önemli adımlar atılmıştır.

AB'ye katılım süreci çerçevesinde düşünce ve ifade özgürlüğüyle ilgili önemli düzenlemeler de gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, başta Türk Ceza Kanunu olmak üzere ilgili tüm yasal düzenlemeler yenilenmiş ve düşünce ve ifade özgürlüğünün sınırları AB standartlarına yakınlaştırılmıştır.

Bu reformlarla ayrıca, hukuk sistemimiz güçlendirilmiş, uluslararası anlaşmaların hukuk sistemimizdeki yeri kuvvetlendirilmiş, işkence ve kötü muameleyle "sıfır tolerans" prensibi çerçevesinde işkence ve kötü muamelenin önlenmesi, kadın-erkek eşitliğinin geliştirilmesi gibi konularda düzenlemeler yapılmış, daha katılımcı bir demokrasi adına, dernek ve vakıfların faaliyetleri kolaylaştırılmıştır. Ayrıca, Anayasamızın 90'ncı maddesinde yapılan değişiklik sonucunda temel hak ve özgürlüklerle ilgili uluslararası anlaşmaların ulusal mevzuatın üzerinde olduğu hükme bağlanmıştır. Bu gelişmelerin yanında, idam cezasına ilişkin hükümler

Anayasamızdan ve tüm Kanunlarımızdan kaldırılmıştır.

1999 Helsinki Zirvesi sonrasında ilk kayda değer adım 2001 yılı Ekim ayında gerçekleştirilen Anayasa değişiklikleridir. Bu çerçevede Mart 2001'de Avrupa Komisyonu'na tevdi edilen Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı'na uygun olarak, düşünce ve ifade özgürlüğü, işkencenin önlenmesi, demokrasi, kişi hürriyeti ve güvenliği, haberleşme, yerleşme ve seyahat özgürlüğü, dernek kurma özgürlüğü ve kadın-erkek eşitliği alanlarında yeni hükümler gündeme gelmiştir. 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren Yeni Türk Medeni Kanununda da bu doğrultuda önemli hükümlere yer verilmiştir.

Reform sürecinde asıl amaçlanan temel yasaların bir bütünlük içinde tümüyle değiştirilmesidir. Ancak bu, uzun süren bir yasama faaliyeti olduğundan, siyasi kriterlerin karşılanması için gerekli düzenlemeler süratli bir şekilde uyum yasa paketleri marifetiyle gerçekleştirmişti. Bununla birlikte temel yasaların yenilenmesi süreci devam etmektedir.

19 Şubat 2002 – 14 Temmuz 2004 tarihleri arasında AB siyasi kriterlerini karşılama amacına yönelik olarak sekiz uyum paketi hayata geçirilmiştir. Ayrıca, 12 Nisan 2006 tarihinde Dokuzuncu Reform Paketi açıklanmıştır.

Birinci Uyum Paketi – 19 Şubat 2002

İkinci Uyum Paketi – 9 Nisan 2002

Üçüncü Uyum Paketi – 9 Ağustos 2002

Dördüncü Uyum Paketi – 11 Ocak 2003

Beşinci Uyum Paketi – 4 Şubat 2003

Altıncı Uyum Paketi – 19 Temmuz 2003

Yedinci Uyum Paketi – 7 Ağustos 2003

Sekizinci Uyum Paketi – 14 Temmuz 2004

Dokuzuncu Reform Paketi- 12 Nisan 2006

Bu çerçevede, Şubat 2002-Temmuz 2004 döneminde çıkarılan sekiz uyum paketiyle 53 kanunun 218 maddesinde değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikler çok kapsamlı değişiklikler olup, değişiklik yapılan Dernekler

AB Uyum Paketleriyle neler değiştirildi?

AB uyum paketleriyle, mevcut mevzuat değiştirilerek insan haklarının iyileştirilmesi, işkenceye karşı güvencelerin artırılması, ifade ve basın özgürlüğünün genişletilmesi, dernekleşme, toplantı ve gösteri özgürlüklerinin güçlendirilmesi, kültürel hakların genişletilmesi, kadın-erkek eşitliğinin iyileştirilmesi ve demokrasinin pekiştirilmesi alanlarında iyileştirmeler kaydedilmiştir.

Değişikliklerin ilk gözle görülür etkisi her alanda şeffaf bir tartışma ortamının başlamış olmasıdır. Bugünkü Türkiye 1999 Türkiyesinden daha özgür, daha özgüvenli, daha istikrarlı, daha gelişmiş ve daha itibarlıdır.

Kanunu, Vakıflar Kanunu gibi birçok kanun daha sonraki dönemde tekrar ele alınarak tamamen değiştirilmiştir.

18 Kasım 2002 tarihinde 58. Hükümetin kurulması ve Meclis'te komisyonların oluşması ile birlikte AB uyum çerçevesinde birçok yasa TBMM gündemine taşınarak AB'ye katılım süreci kapsamındaki siyasi alan başta olmak üzere reform çalışmaları hızlandırılmıştır.

Yıllardır ülkemizin gündemini işgal eden demokratikleşme sorunları geniş bir toplumsal uzlaşma zemininde ele alınmaya başlamıştır. Bu düzenlemeler, halkımızın yaşam kalitesini arttıracığı gibi devletimizin uluslararası saygınlığına da büyük katkıda bulunacaktır.

2002'den bu yana 58., 59., 60., ve 61. Hükümetler döneminde gerçekleştirilen yasal düzenlemeler arasında;

- Dernek kurma özgürlüğünün daha da genişletilmesi,
- Siyasi partilerin kapatılmasının zorlaştırılması,
- Cemaat vakıflarına yönelik düzenlemeler,
- TBMM'de AB Uyum Komisyonu'nun kurulması,
- Ölüm cezasının Anayasa'dan tamamen çıkarılması.
- Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kapatılması,
- TRT'nin farklı dil ve lehçelerde yayına başlaması,
- Milli Güvenlik Kurulu'nun bir danışma organı niteliğiyle

uyumlu hale getirilmesi,

- MGK Genel Sekreterliğine sivillerin de atanabilmesi,
- İşkenceye sıfır hoşgörü yaklaşımı,
- Sayıştay'ın Türk Silahlı Kuvvetlerin elinde bulunan devlet mallarının denetlenmesinin gizlilik esaslarına uygun olarak yapılması,
- Türk insanın yaşamını daha huzurlu ve daha güvenli sürdürebilmesi, genel ahlak, çevre ve sağlık gibi toplum düzenini sağlamak için 30 Mart 2005 tarihinde Kabahatlar Yasası'nın kanunlaşması,
- Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmaları amacıyla çıkarılması

yer almaktadır.

Siyasi kriterlerin karşılanması sadece yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesiyle sınırlı değildir. Reformların tam ve etkili bir şekilde hayata geçirilmesi aynı derecede önem arz etmektedir. Reformların ülke genelinde tam ve etkili olarak hayata geçirilmesi arzu edilmekle birlikte, bunun kısa bir zaman diliminde sağlanmasının güçlüğü ortadadır. Bu itibarla, reformları eksiksiz olarak uygulamaya yansıtma amacıyla reform izleme mekanizmaları oluşturulmuş, birçok idari düzenleme yapılmış ve başta kolluk kuvvetleri ve yargı mensupları olmak üzere kamu görevlilerine yönelik insan hakları eğitimi artırılmıştır.

2004 yılı Mayıs ayında yürürlüğe giren Anayasa değişiklik paketi ile kadın-erkek eşitliği, basın özgürlüğü, uluslararası sözleşmelerin statüsü, yargının işlevselliği alanlarında yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda Anayasa'nın "Milletlerarası Anlaşmaları Uygun Bulma" başlıklı 90'ıncı maddesinde yapılan değişiklikle, "usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası anlaşma hükümlerinin esas alınacağı" hükmü getirilmiştir.

17 Aralık 2004 AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde, ülkemizin siyasi kriterleri "yeterli ölçüde" karşıladığına karar verilerek, üyelik müzakerelerine başlanmıştır. Müzakerelerin açılması kararının alınması, siyasi kriterlerin önem ve önceliğini kaybettiği anlamına

gelmemektedir. Avrupa Komisyonu siyasi reformlardaki ilerlemeyi yakından izlemeye devam edecek ve Birliğin temelini oluşturan özgürlük, demokrasi, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin bir aday ülkede ciddi ve devamlı bir biçimde ihlali halinde, müzakerelerin askıya alınması sözkonusu olabilecektir.

Bu anlayışla, Avrupa Komisyonu tarafından Türkiye hakkında 1998 yılından bu yana her yıl düzenli olarak hazırlanan İlerleme Raporları vasıtasıyla da diğer tüm alanlarla beraber ağırlıklı olarak siyasi reformlarda ülkemizin kaydettiği ilerleme değerlendirilmeye devam edilmektedir.

Bu çerçevede, Hükümetimiz tarafından 2003 yılı Eylül ayında izleme mekanizmasının daha dinamik hale getirilmesi ve siyasi reformların uygulanmasındaki aşamaların belirlenmesi ve hızla giderilmesi temelinden hareket edecek bir Reform İzleme Grubu (RİG) kurulmuştur. Çalışmalarını yoğun bir şekilde yürütmeye devam eden RİG, Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci, Adalet, İçişleri ve Dışişleri Bakanlarının katılımıyla siyasi reformlara yönelik olarak bugüne kadar birçok karara imza atmıştır. RİG, uygulama konusunda atılan adımları değerlendirmek ve alınması gereken ilave önlemleri görüşmek üzere düzenli olarak toplanmakta ve çalışmalarını ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarıyla yakın işbirliği içinde sürdürmektedir. Bugüne kadar toplam 24 kez toplanan Reform İzleme Grubu'nun 19. toplantısı 28 Şubat 2010 tarihinde Başbakanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan başkanlığında gerçekleşmiştir.

AB'ye adaylık statümüzün resmen tanınmasından ve müteakiben müzakerelerin başlamasından bu yana Siyasi Reformlar, bu sürecin en görünür kazanımları olmuş ve 1999-2005 arası dönemde ve müzakerelerin başladığı 3 Ekim 2005 tarihinden bugüne kadarki dönemde hızını kesmeden devam etmiştir.

19 Aralık 2009 tarihinde yapılan 18. Reform İzleme Grubu toplantısında siyasi reform çalışmalarının daha etkin ve hızlı şekilde sürdürülebilmesini teminen RİG bünyesinde ilgili kurum ve kuruluşlarımızın üst düzey temsilcilerinin Temmuz 2011'den itibaren Avrupa Birliği Bakanlığı olarak yeniden yapılanan Avrupa Birliği Genel Sekreterliği koordinasyonunda Siyasi İşler Alt Komitesi (SİYAK) kurulmasına karar verilmiştir. Siyasi reformlar alanında yeni çalışmalar ve öneriler sunacak aktif bir

platform olarak çalışması öngörülen SİYAK'ın, aynı zamanda RİG toplantılarının gündeminin hazırlanması ve RİG kararlarının izlenmesi amacıyla da bir araya gelecek dinamik bir yapıda olması hedeflenmiştir.

No	Yer	Tarih
1.	RİG Toplantısı	Ankara
2.	RİG Toplantısı	Ankara
3.	RİG Toplantısı	Ankara
4.	RİG Toplantısı	Ankara
5.	RİG Toplantısı	Ankara
6.	RİG Toplantısı	Ankara
7.	RİG Toplantısı	Ankara
8.	RİG Toplantısı	Ankara
9.	RİG Toplantısı	Ankara
10.	RİG Toplantısı	Ankara
11.	RİG Toplantısı	Ankara
12.	RİG Toplantısı	Ankara
13.	RİG Toplantısı	Ankara
14.	RİG Toplantısı	Ankara
15.	RİG Toplantısı	Ankara
16.	RİG Toplantısı	Hatay
17.	RİG Toplantısı	Trabzon
18.	RİG Toplantısı	Ankara
19.	RİG Toplantısı	Ankara
20.	RİG Toplantısı	Konya
21.	RİG Toplantısı	Ankara
22.	RİG Toplantısı	İstanbul
23.	RİG Toplantısı	Ankara
24.	RİG Toplantısı	Konya

Bu çalışma kapsamında, siyasi reform sürecimiz boyunca bugüne kadar kaydettiğimiz ilerlemeler konu başlıklarına göre ele alınarak incelenmiştir.

I. SİYASİ KRİTERLER

A. Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü Anayasa

- Avrupa Birliği'ne ve müktesebatında yer alan siyasi kriterlere uyum, özellikle demokrasimizin en ileri noktaya taşınması, insan haklarının korunması ve hukukun üstünlüğünün geliştirilmesi bakımından toplumsal ve siyasi değişimlere ayak uyduracak bir yaklaşımı gerektirmektedir.
- Bu açıdan ele alındığında Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi ve hukuki sisteminin çağdaş norm ve standartlara kavuşturulması ve AB kriterlerine

uyumlaştırılması çalışmaları sürdürülmektedir. Bu kapsamda siyasi ve hukuki sistemimizin temelini oluşturan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın bazı maddeleri zaman içinde değiştirilmiş ve günün şartlarına ve gereksinimlerine uygun hale getirilmiştir.

- 3 Ekim 2001 yılında TBMM'nin gerçekleştirdiği Anayasa değişiklikleri, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde olağanüstü haller dışında Parlamento'nun kabul ettiği ilk kapsamlı Anayasa değişikliği paketidir. TBMM Genel Kurulu, Anayasa değişikliği paketinde yer alan 34 maddeyi, 3 Ekim 2001 tarihli oturumunda, 474 oyla kabul etmiştir. Bu Anayasa değişikliği, Türkiye'de demokrasinin ve siyasal sistemin gücünün önemli bir göstergesini teşkil etmektedir. Özü itibarıyla düşünce ve ifade özgürlüğü, işkencenin önlenmesi, sivil yönetimin ve demokrasinin güçlendirilmesi, kişi hürriyetleri ve güvenliği, özel hayatın gizliliği, konut dokunulmazlığı, iletişim hürriyeti, yerleşme ve seyahat özgürlüğü, dernek kurma özgürlüğü ile kadın-erkek eşitliği gibi alanlarda önemli düzenlemeler içeren bu Anayasa değişikliği paketi içindeki 23 madde "Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı"nda belirtilen önceliklerimizle doğrudan bağlantılı olarak değiştirilmiştir.
- 7 Mayıs 2004 tarihinde TBMM tarafından kabul edilen Anayasa değişiklik paketi ile sivil-asker ilişkileri, adli sistem (Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kaldırılması), uluslararası sözleşmeler, ölüm cezasının her koşulda kaldırılması, basın özgürlüğü ve kadın-erkek eşitliği konularına ilişkin 11 maddede değişiklikler gerçekleştirilmiştir.
- Kasım 2005'te Anayasa, devlet bütçesini daha geniş tanımlayan Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü Kanununa uygun olarak yenilenmiştir.
- 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan referandum sonucunda kabul edilen Anayasa değişikliği ile Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde, ülkemizin siyasi kriterleri tam olarak yerine getirilebilmesi açısından önemli ilerlemeler sağlanmıştır. Anayasa Paketi'nde yer alan birçok düzenleme, daha demokratik bir sistemde temel haklardan daha iyi yararlanılmasının yolunu açmaktadır. Kadın-erkek eşitliği hususunda daha eşitlikçi bir düzenleme getirilmiştir. Pozitif ayrımcılık; kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engelliler gibi sosyal bakımdan korunması gereken kişilere yönelik pozitif ayrımcılığa anayasal dayanak sağlanmıştır.

Özel hayatın gizliliği kapsamında kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenleme getirilmiştir. Vatandaşlık ödevi nedeniyle yurtdışına çıkma yasağı kaldırılarak seyahat özgürlüğü genişletilmiştir. Sendikal haklar, çocuk hakları ve askeri yargı konusunda düzenlemeler getirilmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkı getirilmiştir.

Yürütme

- Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 4 Temmuz 2000 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 4587 sayılı Kanun'la, Başbakanlığa bağlı olarak kurulmuştur.
- Katılım Ortaklığı Belgesi'ne cevaben hazırlanan 24 Mart 2001 tarih ve 24352 Mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı" ile 2001/2129 sayılı "Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar"ın kabulü, Bakanlar Kurulu'nca 19 Mart 2001 tarihinde kararlaştırılmıştır.
- İkinci Ulusal Program ise yine Katılım Ortaklığı Belgesi paralelinde hazırlanarak 24 Haziran 2003 tarih ve 25178 Mükerrer sayılı Resmi Gazetede "Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı" adıyla yayımlanmıştır. 2003/5930 sayılı "Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar" çerçevesinde, Ulusal Program, Türkiye'nin Avrupa Birliğine katılım sürecinde, kısa ve orta vadede gerçekleştirilmesi öngörülen çalışmaları ve bu alanda yapılacak çalışmaların temel esas ve unsurlarını kapsamaktadır.
- Siyasi reform sürecini izlemek ve reformların etkin bir biçimde uygulanmasını sağlamak amacıyla Eylül 2003'te, Devlet Bakanı ve Başmüzakereci, Dışişleri Bakanı, Adalet Bakanı ve İçişleri Bakanlarımızdan oluşan Reform İzleme Grubu (RIG) kurulmuştur.
- 3 Haziran 2005 tarih ve 2005/15 sayılı Genelge ile Devlet Bakanı Ali Babacan, AB ile yapılacak tüm üyelik müzakerelerinde "Başmüzakereci" olarak görevlendirilmiştir. Başbakan'a doğrudan bağlı olan Başmüzakereci, müzakerelerin yürütülmesinden sorumludur.

- Hükümet, Nisan 2007’de açıklanan, AB Müktesebatına Uyum Programını yerine getirmekteki niyetini beyan ederek bu programı Türkiye’nin AB Yol Haritası olarak açıklamıştır. Yol Haritası, mevzuatımızı AB mevzuatıyla uyumlu hale getirmek üzere ilgili kurumlara bir iç kılavuz niteliğinde hazırlanmış olup, 2007-2013 döneminde kabul edilerek yürürlüğe girmesi öngörülen birincil ve ikincil nitelikteki yasal düzenlemelerden oluşmaktadır.
- Katılım Ortaklığı Belgesi gereğince hazırlanan “Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı” ile “Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı’nın Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar 31 Aralık 2008 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.
- 8 Ocak 2009 tarihinde Adalet ve Kalkınma Partisi İstanbul Milletvekili Sayın Egemen BAĞIŞ Devlet Bakanlığı ve Başmüzakereci görevine getirilmiştir. Katılım müzakerelerinin başlamasından beri ilk kez Devlet Bakanı statüsünde tam zamanlı bir AB Başmüzakerecisi atanmıştır. Başmüzakereci, katılım müzakereleriyle ilgili olarak, hazırlıkların etkinliğini ve bakanlıklar arasındaki koordinasyonu artırmış ve sivil toplumu da içeren paydaşlarla toplantılar düzenleyerek müzakere sürecine toplumsal katılımı ve bu sürecin daha iyi anlaşılmasını teşvik etmiştir.
- Dışişleri Bakanlığı’na bağlı bulunan Avrupa Birliği Genel Sekreterliği 10 Ocak 2009 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Kuruluşun Bağlı Olduğu Bakanlığın Değiştirilmesi ile ilgili işlemle Başbakanlığa bağlanmıştır.
- 5916 sayılı Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun 24 Haziran 2009 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla ABGS’ye daha fazla ve daha açık sorumluluklar verilmiştir. Personel sayısı önemli ölçüde artırılmış, yeni bir Genel Sekreter atanmıştır. Yeni yapılanma, ABGS’nin daha etkin biçimde işleminin sağlanması açısından önem taşımaktadır.
- 19 Aralık 2009 tarihinde yapılan 18. Reform İzleme Grubu toplantısında siyasi reform çalışmalarının daha etkin ve hızlı şekilde sürdürülebilmesini teminen RIG bünyesinde ilgili kurum ve kuruluşlarımızın üst düzey temsilcilerinin Temmuz 2011’den itibaren

Avrupa Birliği Bakanlığı olarak yeniden yapılanan Avrupa Birliği Genel Sekreterliği koordinasyonunda toplanacağı bir Siyasi İşler Alt Komitesi (SIYAK) kurulmasına karar verilmiştir. Siyasi reformlar alanında yeni çalışmalar ve öneriler sunacak aktif bir platform olarak çalışması öngörülen SIYAK’ın, aynı zamanda RIG toplantılarının gündeminin hazırlanması ve RIG kararlarının izlenmesi amacıyla da bir araya gelecek dinamik bir yapıda olması hedeflenmiştir.

- 4 Ocak 2010 tarihinde, Türkiye’nin Katılım Süreci İçin Avrupa Birliği Stratejisi Türkiye’nin AB’ye katılım müzakerelerini hızlandırmak ve katılım konusunda kamuoyunun farkındalığını ve desteğini artırmak amacıyla hazırlanmıştır.
- Ocak 2010’da hazırlanan Avrupa Birliği İletişim Stratejisi ile Avrupa ülkeleri kamuoylarında ülkemiz ve ülkemizin AB üyeliği konusunda var olan önyargılar ile ülkemizde Avrupa Birliği’ne ilişkin var olan yanlış algılamalar ve bilgi eksikliklerinin giderilmesi amaçlanmaktadır.
- 15 Mart 2010 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından her bir müzakere faslında çıkarılacak mevzuatın ve yapılacak çalışmaların yer aldığı 2010-2011 Eylem Planı kabul edilmiştir.
- 634 sayılı Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname uyarınca Avrupa Birliği Bakanlığı 6 Temmuz 2011 tarihinde göreve başlamıştır.

Kamu Yönetimi

- (İkinci Uyum Paketi; 9 Nisan 2002) 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu’nun 29’uncu maddesinde gerçekleştirilen değişiklikle kaymakamlığa ancak “mülki idare Amirliği sınıfından olanların vekâlet etmeleri” hususu düzenlenmiştir. Bu değişiklik, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 9’uncu maddesindeki değişikliğe paralel olarak değerlendirildiğinde, jandarma subaylarının kaymakamlığa vekâlet etmesinin mümkün olmadığı sonucu ortaya çıkarmaktadır.
- (İkinci Uyum Paketi; 09 Nisan 2002) AİHM tarafından işkence ya da zalimane, gayri insanî veya haysiyet kırıcı muamele suçları nedeniyle verilen kararlar sonucunda Devletçe ödenen tazminatlardan dolayı

sorumlu personele rücu hakkında maddeye hüküm eklenmektedir. Eklenen hüküm çerçevesinde kişiler uğradıkları zararlardan dolayı ilgili kurum aleyhine dava açabilecekler, fakat kurumun genel hükümlere göre sorumlu personele rücu hakkı saklı olacaktır. Bu değişiklik ile aynı zamanda işkence ve kötü muamelelerin de engellenmesi amaçlanmıştır.

- (Dördüncü Uyum Paketi; 11 Ocak 2003) 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanununun 2'nci maddesinde yapılan değişiklik ile, tüm kamu görevlilerinin işkence ve kötü muamele iddialarında idari izin prosedürü kapsamı dışında tutularak yargılanmalarına imkan sağlayacak düzenlemeler getirilmiştir.
- (Dördüncü Uyum Paketi; 11 Ocak 2003) Türkiye'de ikamet eden yabancıların dilekçe hakları ile ilgili olarak Anayasanın 74'üncü maddesindeki değişikliğe paralel olarak düzenlemeler yapılmıştır. Aynı Kanununun 8'inci madde değişikliği ile de dilekçelere cevap verilmesi konusunda "otuz günlük" süre şartı getirilmiştir. Ayrıca dilekçe sahiplerine "gereğince olarak" cevap verilmesi hususu hukuki güvence altına alınmıştır. Bu çerçevede gerek yabancılara ilişkin hak ve özgürlüklerin kapsamı genişletilmiş, gerekse dilekçe sahiplerine cevap verilmesi konusundaki esaslar hak ve özgürlüklerin güçlendirilmesi yönünde geliştirilmiştir.
- 24 Ekim 2003 tarihinde yürürlüğe giren 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu ile demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usuller düzenlenmiştir.
- 3 Temmuz 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5998 sayılı Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun 5393 sayılı Belediye Kanununun 73'üncü maddesini değiştirmiş, kentsel dönüşüm ve gelişim projelerine konu olacak alanlar belirlenmesi konusunda değişiklikler yapmıştır.
- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu 04 Mart 2005 tarihinde; 5393 sayılı Belediye Kanunu, 13 Temmuz 2005 tarihinde; 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu da 11 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- Yukarıda adı geçen Kanunlarla, hızlı şehirleşmenin

ve kırsal yörelerden şehirlere göç akınının getirdiği sorunlarla baş edebilmeleri için yerel idarelerin kapasitesini güçlendirmesi hedeflenmiştir. Bu çerçevede sözkonusu Kanunlar; etkin, sonuca odaklı ve şeffaf yerel idareyi hedefleyen modern kamu idaresi düzenlemelerini getirmiştir.

- Reformlar, özellikle stratejik planlama gerekleri, acil durum planlaması, borç ve borçlanma limitleri, performansa dayalı bütçeleme, yıllık faaliyet raporları ve muhasebe denetim komisyonları kurulması unsurlarını getirmiştir. Vatandaşların yerel hizmetlerin yerine getirilmesine gönüllü olarak katılımına imkan sağlayan hükümler de bulunmaktadır. Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, ortak sorunları bulunan köylerin, belediyelerin ve il özel idarelerinin, ortak projeler için bir araya gelmelerine imkan tanımaktadır.
- Bilgi Edinme Hakkı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 22 Kasım 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- Mahalli İdare Birliklerinin Kurulmasına İlişkin Bakanlar Kurulu kararları 12 Kasım 2005, 9 Aralık 2005 ve 1 Şubat 2006 tarihli Resmi Gazetelerde yayımlanmıştır.
- Kasım 2005'de Anayasa, devlet bütçesini daha geniş tanımlayan Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü Kanununa uygun olarak yenilenmiştir. Bu, genel bütçe kurumlarını, özel bütçe kurumlarını, düzenleyici kurumların bütçelerini ve sosyal güvenlik kurumlarının bütçelerini de kapsamaktadır. Her bir Bakanlığın içinde mali kontrolden sorumlu olan "strateji geliştirme birimlerinin" daha iyi yapılandırılmasını kolaylaştırmak amacıyla, Nisan 2007'de Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (KMYK) değiştirilmiştir.
- Ekim 2006'da yerel idareler için 600 kadar iç denetçi atanmıştır. Bu da KMYK yasasının uygulanmasında ileri bir adımı teşkil etmiştir.
- Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik 17 Şubat 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmelik, sivil toplumun mevzuat hazırlama sürecine katılımını güçlendirmektedir.
- "Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) - Doğrudan Başbakanlık" sisteminin kurulmasına ilişkin

Başbakanlık tarafından hazırlanan 2006/3 sayılı Genelge, 20 Ocak 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu sistemle, yurttaşlar tarafından yapılacak yönetime ilişkin şikayet, talep, görüş ve önerilerin hızlı ve etkili biçimde sonuçlandırılması sağlanmıştır.

- Dönemin Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sayın Abdullah Gül, 12 Nisan 2006 tarihinde düzenlediği basın toplantısında, 9'uncu Reform Paketini açıklamıştır. Paket, TBMM gündeminde bulunan bazı yasalar ile uluslararası anlaşmaların onay sürecinin hızlandırılmasını, yeni yasaların çıkartılmasını ve birtakım idari önlemlerin alınmasını içermektedir.
- 5500 sayılı Merkezi Finans ve İhale Biriminin Kuruluşuna İlişkin Türkiye Hükümeti ve Avrupa Komisyonu Arasındaki Mutabakat Zaptına 1 No'lu EK'in onaylanmasının uygun bulunduğu dair Kanun, 17 Mayıs 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- 5508 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 30 Mayıs 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanunla, Başbakanlık Güvenlik İşleri Başkanlığının adı "Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü" şeklinde değiştirilmiş ve diğer görevlerinin yanısıra, "İç güvenlik, dış güvenlik ve terörle mücadele konusunda görevli kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak" görevi de anılan Genel Müdürlüğe verilmiştir.
- Kent Konseyleri kurulmasına ilişkin Yönetmelik 8 Ekim 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kent konseylerinin amaç ve görevleri; kent yaşamında kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi; kentin kültür, tarih, hak ve hukukunun korunması; sürdürülebilir kalkınma; çevreye duyarlılık; sosyal yardımlaşma ve dayanışma; saydamlık; hesap sorma ve hesap verme; demokratik katılım; sivil toplumun gelişmesine katkı sağlama; çocuk, genç, kadın ve özürülülerin toplumsal yaşama katılımlarını artırma; yönetim ile yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmektir. Kent konseylerinin; mahallin en büyük mülki amiri veya temsilcisi; ilgili seçim bölgesinin milletvekilleri; belediye başkanı veya temsilcisi; azami on kamu kurum temsilcisi; belediye ve il genel meclisi temsilcileri; azami 10 muhtar; siyasi parti temsilcileri; üniversite temsilcisi ile meslek kuruluşları, sendikalar,

noterler, baro, kooperatifler, birlikler ve konuyla ilgili dernek ve vakıfların temsilcilerinden oluşması öngörülmüştür.

- 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 06 Mart 2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanun ile 43 yeni ilçe oluşturmuş, 239 belediye birleştirilmiş ve 863 belediye kapatılmıştır.
- Mahalli Birliklerinin Kurulmasına İzin Verilmesi Hakkında Karar 27 Mayıs 2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun 4'üncü maddesi uyarınca 9 adet mahalli birlik kurulmasına izin verilmiştir.
- Orta Vadeli Program (2009-2011)'in Kabul Edilmesi Hakkında Karar 28 Haziran 2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kamu mali yönetiminde yapılan reform kapsamında yeni bir politika belgesi olarak ortaya konulan Orta Vadeli Program, 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı ile iç ve dış genel ekonomik koşulların gerekleri doğrultusunda hazırlanmıştır.
- Kamu İdarelerince Hazırlanacak Performans Programları Hakkında Yönetmelik 05 Temmuz 2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmelik, 10 Aralık 2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 9'uncu maddesine dayanılarak ve genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, özel bütçeli idareler, sosyal güvenlik kurumları ile mahalli idarelerin performans programlarının hazırlanması, ilgili idarelere gönderilmesi, kamuoyuna açıklanması

ve bunlara ilişkin süreler ile diğer usul ve esasları belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

- 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun 15 Temmuz 2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunla, il özel idareleri ve belediyelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden ayrılacak paylara ilişkin esas ve usuller düzenlenmektedir.
- 2008/1 numaralı Kamu Personeli Uygulama Genelgesi 26 Kasım 2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu genelgeyle kamu kurum ve kuruluşlarınca benimsenen misyon, vizyon, stratejik amaç ve hedefler çerçevesinde, uhdelerinde bulunan görevlerin, verimlilik, etkinlik ve tutumluluk ilkelerine göre yürütülebilmesi ve bilgi ve teknolojiye bağlı ve gelişime paralel değişen ve gelişen ihtiyaçların karşılanabilmesi için kamu personelinin niteliğinin artırılması amaçlanmıştır.
- 5952 sayılı Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun 4 Mart 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunla terörle mücadeleyle ilişkin politika ve stratejileri geliştirmek ve bu konuda ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığının kurulması ile teşkilat, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları düzenlenmiştir.

Sivil – Asker İlişkileri

- 2001 yılında yapılan değişiklikte Anayasanın 118'inci maddesi yeniden düzenlenmiştir. Bu çerçevede Milli Güvenlik Kurulu kararlarının "tavsiye niteliği taşıdığı" vurgulanmakta, ayrıca yapılan değişiklikte eski metindeki "öncelikle dikkate alınır" ibaresi, "değerlendirilir" şeklinde değiştirilmekte bu suretle "Milli Güvenlik Kurulu kararlarının tavsiye kararı olma niteliği" pekiştirilmiş bulunmaktadır.
- 2004 yılında yapılan değişiklikte Anayasa'nın "Sayıştay" başlıklı 160'ncı maddesinin "Silahlı Kuvvetler elinde bulunan Devlet mallarının TBMM adına denetlenmesi usulleri milli savunma hizmetlerinin gerektirdiği gizlilik esaslarına uygun olarak kanunla düzenlenir." şeklindeki son fıkrası,

söz konusu denetimde şeffaflığın sağlanması amacıyla yürürlükten kaldırılmıştır.

- (Yedinci Uyum Paketi; 07 Ağustos 2003) Sivillerin askeri mahkemelerde yargılanmasıyla ilgili olarak Askeri Mahkemeler Kurulu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 11'inci maddesinde yapılan değişiklikle, Askeri Ceza Kanunu'nun 58'nci maddesinde belirtilen Türk Ceza Kanununun askerleri isyan ve itaatsizliğe teşvik ile halkı askerlikten soğutmak ve milli mukavemeti kırma gibi fiillerle ilgili 153'üncü, 155'inci ve 161'inci maddeleriyle düzenlenmiş suçların barış zamanında siviller tarafından işlenmesi halinde bu suçlara ilişkin davaların, askeri mahkemelerde görülmeceği düzenlenmiştir. Bu sayede, askeri mahkemelerin sivil şahıslara ilişkin yetki alanı daraltılmıştır.
- (Yedinci Uyum Paketi; 07 Ağustos 2003) Sayıştay Kanununa eklenen madde ile Sayıştay denetimine tabi olup olmadığına bakılmaksızın, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin talebi üzerine kamu kaynak ve imkanlarından yararlanan her türlü kurum, kuruluş, fon, işletme, şirket, kooperatif, birlik, vakıf ve dernekler ile benzeri teşekküller de dahil olmak üzere, kamu kaynaklarının kullanımıyla ilgili her alanda hesap ve işlemlerin Sayıştay tarafından denetlenmesine ilişkin esaslar düzenlenmiştir. Silahlı kuvvetlerin elinde bulunan Devlet mallarının denetlenmesi ile ilgili esas ve usullerin de Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilecek bir yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmış ve Cumhurbaşkanlığı madde kapsamı dışında tutulmuştur.
- (Yedinci Uyum Paketi; 07 Ağustos 2003) Yürütmenin İşlevselliğinin artırılması amacıyla, Milli Güvenlik Kurulu (MGK) ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanunu'nun 4 maddesi değiştirilerek, Kurulun görev alanı yeniden tanımlanmıştır. Anılan Kanunun MGK Genel Sekreterliği'nin görev ve yetkilerine ilişkin 9'uncu ve 14'üncü maddeleri kaldırılması ve 13'üncü maddesinin değiştirilmesi suretiyle, Genel Sekreterliğin işlevleri de danışma organı niteliğinde bulunan Kurulun sekreteryaya hizmetlerine uygun hale getirilmiştir. Aynı Kanunun 5'nci maddesi değişikliğiyle, yürütmenin işlevselliğinin sağlanması amacıyla Kurulun "ayda bir" toplanma yerine "iki ayda bir" toplanacağı hükme bağlanmıştır. Aynı amaçla, Cumhurbaşkanı veya Başbakanın talebi ile de Kurulun toplanabilmesi imkanı getirilmiştir. Yine

aynı Kanunun 15'inci maddesinde yapılan değişiklikle de MGK Genel Sekreterinin atanması usulü yeniden düzenlenmekte ve, Genel Sekreterlik Kurumunun bu Kanunda değiştirilen niteliğine uygun olarak, Genel Sekreterlik makamına atanmanın doğrudan Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile yapılması usulü getirilmektedir. Genelkurmay Başkanı'nın olumlu görüşünün alınması uygulaması ise atanmanın Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları arasından yapılması durumu için öngörülmüştür.

- Ayrıca, "Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları ile özel hukuk tüzel kişileri Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'ne gerekli olan açık ve her derecede gizli bilgi ve belgeleri sürekli veya istenildiğinde vermek zorundadırlar" şeklindeki 19'uncu madde hükmü yürürlükten kaldırılmıştır. Bu sayede, özel hukuk tüzel kişileri açısından Anayasa'nın 20'nci maddesinde öngörülen özel hayatın gizliliği ve 22'nci maddesinde düzenlenen haberleşme hürriyetinin gereklerine uyum sağlanmış ve Bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları açısından da, MGK Genel Sekreterliği'nin görev ve yetkilerinin yeniden düzenlenmesine paralel olarak, yürütmenin işlevselliğinin sağlanmıştır. Kanuna eklenen Geçici Madde 4 ile, Yedinci Uyum Paketinin yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde MGK Genel Sekreterliğine ilişkin esas ve usulleri düzenleyen yeni bir yönetmelik çıkarılması hükme bağlanmıştır.
- Milli Güvenlik Kurulu ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanununun Bazı Hükümlerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun 17 Aralık 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Böylece, MGK Genel Sekreterliğinin kadrolarının ve yönetmeliğinin gizliliğine ilişkin hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.
- MGK Genel Sekreterliği Yönetmeliği 8 Ocak 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- TBMM Başkanlığından Gelen, Denetim Taleplerinin Sayıştayca Karşılmasına İlişkin Yönetmelik ve Sayıştay Dışından Uzman Görevlendirilme Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik 6 Şubat 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- MGK Genel Sekreterliği Görevde Yükselme ve Ünvan Değişikliği Yönetmeliği 28 Ağustos 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmelik MGK Genel Sekreterliğinin sivil yapısını daha da güçlendirmiştir.

- Barış zamanında sivilin askeri mahkemelerde yargılanmalarına son veren ve sadece müşterek askeri suçlarda sivilin askeri mahkemelerde yargılanmalarını öngören Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 5 Temmuz 2006 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanunla, sivilin askerlerle birlikte işledikleri askeri suçlara ilişkin yargılamalar hariç olmak üzere, barış zamanında askeri mahkemelerde yargılanmaması hususu düzenlenmiştir. Ayrıca, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AIHM) verdiği kararlar doğrultusunda, yargılamanın yenilenmesi için askeri mahkemelere başvurulması mümkün olmaktadır. Saklı, yoklama kaçağı, bakaya ve birliğe geç katılan yükümlülerin, barış zamanında askeri mahkemelerde yargılanmalarına son verilmektedir.
- 30 Mart 2009 tarihinde yürürlüğe girerek yayımlanan "Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile "Emniyet ve Asayiş İşlerinde İl, İlçe ve Bucaklardaki Jandarma ve Emniyet Ödevlerinin Yapılması ve Yetkilerinin Kullanılması Suretini ve Argularındaki Münasebetleri Gösterir Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ler aracılığıyla polis ve jandarmanın sorumluluk alanlarının belirlenmesi konusunda değişiklikler yapılmıştır.
- 2-3 Nisan 2009 tarihlerinde İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliği temsilcileri, "ortak normlar ve sivil-asker ilişkilerinin iyi uygulamaları" konulu TAİEX seminerine katılmışlardır.
- Şubat 2010'da EMASYA (Emniyet, Asayiş, Yardımlaşma) Protokolü yürürlükten kaldırılmıştır.
- Sayıştay Kanunu 19 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu gelişme, sivil-asker ilişkileri yönünden ve özellikle de Sayıştay'ın Türk Silahlı Kuvvetlerinin sahip olduğu mallar üzerindeki denetimi bakımından çok olumlu bir adım olarak değerlendirilmektedir.
- Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 30 Haziran 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Sözkonusu Kanunla subay üyeler mahkeme heyetinden çıkarılarak askeri mahkemelerin sadece hâkim sınıfından gelen üyelerden oluşması hususu düzenlendi

Yargı

I-Yargı Reformu

- 5 Temmuz 2001 tarihinde yürürlüğe giren 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunuyla, sözkonusu Kanun'un yabancılik unsuru taşıyan ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği veya bu Kanun hükümlerinin taraflar ya da hakem veya hakem kurulunca seçildiği uyuşmazlıklar hakkında uygulanması düzenlenmiştir. Ayrıca, istisnai hallerde, tahkim yerinin Türkiye dışında belirlendiği durumlarda da uygulanması imkânı gelmiştir.
- 25 Şubat 2003 tarihinde yürürlüğe giren 4810 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla Adli Tıp Kurumunun yapısı çalışma usul ve esasları değiştirilmiş idari kapasite güçlendirilmiştir.
- 9 Haziran 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5183 sayılı Danıştay Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla Danıştay'ın daire sayısı artırılmış, çalışma usul ve esasları düzenlenmiş, yargılama faaliyetlerinin hızlanması amaçlanmıştır.
- 30 Haziran 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5190 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda Değişiklik Yapılması ve Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kaldırılmasına İlişkin Kanunla Devlet Güvenlik Mahkemeleri kaldırılarak özel yetkili ağır ceza mahkemeleri ihdas edilmiştir.
- 7 Ekim 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunla adli yargıda istinaf mahkemeleri kurularak yargının daha hızlı işlenmesi amaçlanmıştır.
- 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5236 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunla, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş,

Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunla paralel olarak Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda (HUMK) değişikliklere gidilmiştir.

- 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile AB normlarına uyumlu, modern ve yeni bir ceza kanunu çıkarılmıştır.
- 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile modern ve insan haklarının gözetildiği ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin hak, yetki ve yükümlülükleri düzenlenmiştir.
- 31 Mart 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5326 sayılı Kabahatler Kanunuyla toplum düzenini, genel ahlak, çevre ve ekonomik düzeni ilgilendiren basit nitelikteki birçok suç, suç olmaktan çıkarılarak idari yaptırıma bağlanmış, yargının iş yükü azaltılmıştır.
- 31 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe giren Adli Tıp Kurumu Kanunu Uygulama Yönetmeliğiyle Adli Tıp Kanununa paralel olarak ayrıntılı düzenlemeler getirilmiştir.
- 1 Haziran 2005 tarihli Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğiyle Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) ile uyumlu olarak söz konusu işlemlerin usul ve esasları düzenlenmiştir.
- 1 Haziran 2005 tarihli Adli Kolluk Yönetmeliğiyle yargı teşkilatına bağlı kolluk birimlerinin çalışma usul ve esasları belirlenmiştir. Bu sayede yargının etkinliğinin artırılması amaçlanmıştır.
- 1 Haziran 2005 tarihli Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğiyle Anayasa ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'ndaki (CMUK) değişikliklere paralel olarak Adli ve Önleme aramalarının usul ve esasları belirlenmiştir.
- 12 Aralık 2007 tarihinde yürürlüğe giren 5718 sayılı Milletlerarası Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun ile yabancılik unsuru taşıyan özel hukuka ilişkin işlem ve ilişkilerde uygulanacak hukuk, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, yabancı kararların tanınması ve tenfizi düzenlenmiştir.
- 23 Temmuz 2008 tarihinde yürürlüğe giren 5791 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun ile Hâkimler ve Savcılar Yüksek

Kurulu Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla uyuşmazlık mahkemesi üyelerinin seçilmesi çalışma usul ve esaslarında değişikliğe gidilmiştir.

- 24 Ağustos 2009 tarihli Yargı Reformu Stratejisine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararıyla Yargı Reformu Stratejisi ve Eylem Planı yürürlüğe girmiştir.
- 30 Haziran 2010 tarihinde yürürlüğe giren 6000 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Askeri mahkemelerin kuruluşu ve yargı yetkisi düzenlenmiş olup sivillerin askeri mahkemede yargılanmasına daha fazla sınırlamalar getirilmektedir.
- 12 Eylül 2010 tarihinde referandumla kabul edilen Anayasa Değişikliği çerçevesinde Askeri mahkemelerin görev alanlar düzenlenmiştir. Bu mahkemeler; asker kişilerin, sadece askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri askerî suçlara ait davalara bakmakla görevlidirler. Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalar her halde adliye mahkemelerinde görülür. Savaş hali haricinde, asker olmayan kişiler askerî mahkemelerde yargılanamaz hükmü getirilmiştir. Anayasa Mahkemesi üye sayısı artırılmış, üyelerin nitelikleri ve seçim usulü belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi üyelerinin görev süreleri yeniden düzenlenmiştir. Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileri düzenlenmiş, Yüce Divan sıfatıyla davalı olabilecek kişiler sayılmış, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru hakkı tanınmıştır.
- Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, 22.02.2011 tarih ve 322 sayılı Kararname ile dokuz bölgede kurulma kararı alınan bölge adliye mahkemelerinin Cumhuriyet Başsavcılarını atadı.
- 3 Nisan 2011 tarihinde yürürlüğe giren Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunla Anayasa Mahkemesinin yapısı, görevleri, yargılama usulleri, başkan, başkanvekilleri ve üyelerinin seçimi, disiplin ve özlük işleri ile raportörler, raportör yardımcıları ve personelinin, nitelikleri, atanmaları, görev ve sorumlulukları, disiplin ve özlük işlerine ilişkin esaslar düzenlenmiştir.
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 14 Şubat 2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmış olup; 1 Ekim 2011

tarihinde yürürlüğe girmiştir.

- Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 14 Nisan 2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.
- Yargı alanı ile ilgili olan diğer bir önemli gelişme de Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu’nun 2 Haziran 2011 tarihli kararı ile istinaf mahkemelerine ilişkin takvimi belirlemiş olmasıdır. Yargının yükünü azaltmayı hedefleyen bu karar uyarınca, istinaf mahkemelerinin 2012 yılının Eylül ayında yeni adli yılın başlamasıyla faaliyete geçeceği belirlenmiştir.

II- Etkililik

- 2001 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle Adil Yargılama ibaresi Anayasaya eklenmiştir. Devlet işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağı ve sürelerini belirtmek zorunluluğu getirilerek hak arama özgürlüğü güvence altına alınmıştır.
- 2 Mayıs 2001 tarihinde yürürlüğe giren Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına kanunla yargı profesyoneli avukatların statüleri çağdaş normlarla belirlenmiştir.
- Üçüncü Uyum Paketi; 9 Ağustos 2002) Hukuk Muhakemeleri Usulü ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunlarında yapılan değişikliklerle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin Türkiye aleyhine verdiği kararların yargılamanın iadesi sebebi sayılmasına ilişkin değişiklik yapılmıştır.
- (Yedinci Uyum Paketi; 07 Ağustos 2003) İşkence ve kötü muamele suçlarına ilişkin soruşturma ve kovuşturmaların acele işlerden sayılacağı, öncelik ve ivedilikle ele alınacağı, bu suçlarla ilgili davalarda zorunluluk olmadıkça duruşmalara otuz günden fazla ara verilemeyeceği, adli tatilde de bu davaların görüleceği düzenlenmektedir. Bu sayede bu suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturmalar ile yargılamanın hızla sonuçlandırılmasının sağlanması amaçlanmıştır.
- 6 Mayıs 2003 tarihinde yürürlüğe giren 4854 sayılı Bazı Kanunlardaki Para Cezalarının İdarî Para Cezasına Dönüştürülmesine Dair Kanunla Yargının iş yükünün azaltılması hedeflenmiştir.

- 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Adli Kolluk Yönetmeliği'yle ile yargı teşkilatına bağlı kolluk birimlerinin çalışma usul ve esasları belirlenmiştir. Bu sayede yargının etkinliğinin artırılması amaçlanmıştır.
- 19 Aralık 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5560 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Türk Ceza Kanunu (TCK), CMK (Ceza Muhakemesi Kanunu) ve Cezaların İnfazı Hakkında Kanun (CIK) kapsamında birçok değişikliğe gidilmiş "hükmün açıklanmasının geriye bırakılmasının" kapsamı genişletilmiştir.
- 2 Mart 2007 tarihinde yürürlüğe giren Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince Müdafî ve Vekillerin Görevlendirilmeleri ile Yapılacak Ödemelerin Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik ile Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince soruşturma ve kovuşturma makamlarının talebi üzerine müdafî veya vekillerin görevlendirilmeleri ile bu kişilere yapılacak ödemelere ilişkin usul ve esasları düzenlenmektedir.
- 26 Temmuz 2007 tarihinde yürürlüğe giren Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253'üncü maddesi ile diğer kanunlarda uzlaşma kapsamında olduğu belirtilen suçlar bakımından şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisi arasında uzlaştırma işlemlerinin yapılmasına ilişkin hükümleri kapsayan yönetmelikle ihtilafların mahkeme aşamasından evvel çözülmesi amaçlanmıştır.
- 5 Ocak 2008 tarihinde yürürlüğe giren 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu, Tanıklık görevi sebebiyle, kendilerinin veya bu Kanunda belirtilen yakınlarının hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddi tehlike içinde bulunan ve korunmaları zorunlu olan kişilerin korunması amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin esas ve usulleri düzenlemiştir. Yapılan bu değişiklikle organize suçlar ve terör örgütleriyle mücadelede yargı sisteminin etkinliği sağlanmaya çalışılmıştır.
- Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 14 Nisan 2011 tarihli ve 27905 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

III-Yargının Profesyonelliği ve Yeterliliği

- 2 Ağustos 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4769 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezleri Kanunuyla ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin ihtiyacı olan nitelikli personelin yetiştirilmesi ve mesleki eğitimlerinin sağlanması amacıyla Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezi ile bölge eğitim merkezlerinin kuruluş, görev ve teşkilatı ile bu merkezlerde verilecek eğitime ve diğer hususlara ilişkin esas ve usulleri düzenlenmiştir.
- 8 Ocak 2003 tarihinde yürürlüğe giren 4781 sayılı Hakim ve Savcı Adayları Eğitim Merkezi Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun İki Maddesinin Yeniden Düzenlenmesine Dair Kanunla Hakim ve Savcı adaylarının yeterlik sınavı düzenlenmiştir.
- 31 Temmuz 2003 tarihinde yürürlüğe giren 4954 sayılı Türk Adalet Akademisi Kanun ile, adli, idari ve askeri yargı hakim, savcıları ve noterler ile adalet hizmetlerine yardımcı personelin ve talep halinde avukatların, meslek öncesi ve meslek içi eğitimi ve gelişmesi için kurslar açmak; belli alanlarda uzmanlık programları, seminer, sempozyum, konferans

ve benzeri etkinlikler düzenlemek; sertifika ile değerlendirilecek eğitim ve öğretim programlarını uygulamak; hukuk ve adalet alanında ilgili kurum, kuruluş ve kurumların hazırlayacakları eğitim planlarının ve araştırma projelerinin yapılmasına ve yürütülmesine yardımcı olunması amacıyla akademi ihdas edilmiştir.

- 4 Mayıs 2004 tarihinde yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Hizmet Öncesi Eğitim Yönetmeliği ile ceza infaz kurumları ve idare memurlarının hizmet öncesi eğitimlerine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Uygulamalı eğitimler yönetmelikte öngörülmüştür.
- 24 Aralık 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5435 Sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla hâkim adaylarının seçilmesi, eğitimi ve hâkimlerin özlük hakları düzenlenmiştir.
- Adalet Bakanlığı'nın 2 Ocak 2006 tarih ve 23 sayılı Ceza İnfaz Kurumu Personelinin Eğitimine Dair Genelgesiyle personelin eğitimi konusunda usul ve esaslar belirlenmiştir.
- 27 Nisan 2008 tarihinde yürürlüğe giren Adli Yargı Hâkim ve Savcı Adayları ile İdari Yargı Hâkim Adaylarının Meslek Öncesi Hazırlık ve Son Dönem Eğitimlerinin Yapılmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikle idari ve adli hâkim ve savcıların staj ve eğitim ve yetiştirilmesine dair usul ve esaslarda değişikliğe gidilmiştir.
- 25 Temmuz 2008 tarihinde yürürlüğe giren Avukatlık Mesleğinden Adli Yargı Hâkim ve Savcı Adaylığı ile İdari Yargı Adaylığına Atananların Meslek Öncesi Eğitimlerinin Yapılmasına Dair Yönetmelikle avukatlık mesleğinden hâkim adaylığına geçen adayların meslek öncesi eğitim usul ve esasları belirlenmiştir.
- 11 Şubat 2011 tarihinde yürürlüğe giren Ceza infaz Kurumları ve Tutukevleri Hizmet Öncesi Eğitim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikle ceza infaz kurumları ve idare memurlarının hizmet öncesi eğitimlerine ilişkin yönetmeliğin usul ve esasları değişmiş uygulamalı ders saatleri artırılmıştır.

- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında Nisan 2011'de ihtiyaç sahibi tutuklu ve hükümlülerin sınav ücretlerinin karşılanması için protokol imzalanmıştır. Söz konusu protokol gereğince cezaevlerinde maddi durumu yeterli olmayıp eğitimlerine devam eden tutuklu ve hükümlülerin kayıt, harç ve sınav ücretleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünce karşılanmaktadır.

IV- Bağımsızlık

- 18 Haziran 1999 tarihinde yürürlüğe giren 4388 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 143'üncü Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanunla DGM'lerden asker üyelerin çıkarılması hususu düzenlenmiş ve yargının bağımsızlığı konusunda ilerleme kaydedilmiştir.
- 2004 yılında gerçekleştirilen Anayasa Değişikliği ile Devlet Güvenlik Mahkemeleri Anayasa'dan çıkarılmıştır.
- 12 Eylül 2010 tarihli referandumla kabul edilen Anayasa Değişikliği çerçevesinde yargının bağımsızlığıyla ilgili olarak birçok değişiklik getirilmiştir. Hâkim ve savcıların idari yönden denetiminin Adalet Bakanlığınca adalet müfettişleri tarafından yerine getirileceği hükme bağlanmıştır. Askeri Yargının görev alanı belirlenmiş, görevli oldukları komutanlıkla ilişkileri bağımsızlık ve hâkimlik teminatı ilkelerine göre düzenlenmiştir. Anayasa Mahkemesinin üyelerinin nitelikleri ve sayısı artırılmış ve değişik kaynaklardan seçilmeleri öngörülmüştür. Anayasa Mahkemesinin üyelerinin görev süresi 12 yıl olarak belirlenmiş ve zorunlu emeklilik yaşından önce görev süresi dolan üyelerin başka bir görevde çalışması ve özlük işlerinin kanunla düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulu yapısı değiştirilmiş üyelerinin nitelikleri ve seçilme usulü, görev süreleri ve üye sayısı yeniden düzenlenmiş ayrı bir sekretaryası ve kurula bağlı teftiş kurulu ihdas edilmiştir.
- Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu Anayasa değişikliklerine paralel olarak yenilenmiş ve 18 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanun ile, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun

bağımsız bir Kurul şeklinde teşkilatlandırılması, hâkim ve savcıların denetimi ve soruşturulmalarıyla görevli Teftiş Kurulunun Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna bağlanması ve Kurula bağlı bir Genel Sekreterlik kurulması hususları düzenlenmektedir.

V-Tarafsızlık

- 18 Haziran 1999 tarihinde yürürlüğe giren 4388 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 143'üncü Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanunla DGM'lerden asker üyelerin çıkarılması hususu düzenlenmiş ve yargının bağımsızlığı konusunda ilerleme kaydedilmiştir.
- 2004 yılında gerçekleştirilen Anayasa Değişikliği ile Devlet Güvenlik Mahkemeleri Anayasa'dan çıkarılmıştır.
- 12 Eylül 2010 tarihinde referandumla kabul edilen Anayasa Değişikliği çerçevesinde yargının tarafsızlığıyla ilgili olarak Askeri Yargının görev alanı belirlenmiş görevli oldukları komutanlıkla ilişkileri bağımsızlık ve hâkimlik teminatı ilkelerine göre düzenlenmiştir. Anayasa mahkemesinin üyelerinin nitelikleri ve sayısı artırılmış ve değişik kaynaklardan seçilmeleri öngörülmüştür. Anayasa Mahkemesinin üyelerinin görev süresi 12 yıl olarak belirlenmiş ve zorunlu emeklilik yaşından önce görev süresi dolan üyelerin başka bir görevde çalışması ve özlük işlerinin kanun la düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Askeri Yargıtayın kuruluşu işleyişi mensuplarının disiplin ve özlük işlerinin hâkim bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

Yolsuzlukla Mücadele

- 1 Şubat 2000 tarihinde ülkemiz açısından yürürlüğe giren OECD Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesine taraf olunmasıyla yabancı kamu görevlisi tanımları yapılarak taraf ülkelere uluslararası ticari bir işlemde yabancı kamu görevlilerine rüşvet verilmesinin suç olarak kabul edilmesi ve suçtan menfaat sağlayan tüzel kişilere yaptırımlar uygulanması yönünde düzenleme yapma yükümlülüğü altına girilmiştir.

- 11 Ocak 2003 tarihinde yürürlüğe giren "Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi İçin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile yabancı kamu görevlilerine rüşvet eylemi 765 Sayılı Türk Ceza Kanununda suç olarak düzenlenmiştir.
- 1 Ocak 2004 tarihinde ülkemiz açısından yürürlüğe giren Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Sözleşmesi yolsuzlukla mücadelede etkinliğin özel hukuk alanında uluslararası işbirliği ile sağlanabileceğine katkı sağlamak amacıyla taşımaktadır.
- 1 Ocak 2004 tarihinden bu yana Türkiye, Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu'nun (GRECO) üyesidir. GRECO; üyelerinin yolsuzlukla mücadele sistemlerinin gözleyerek bu yolda kapasitelerinin artırılmasına yardımcı olmakta ve gerekli yasal, kurumsal ve pratik reformların uygulanması ve oluşturulması sürecinde katkıda bulunmaktadır.
- 1 Haziran 2004 tarihinde ülkemiz açısından yürürlüğe giren Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Dair Ceza Hukuku Sözleşmesi yolsuzlukla mücadelede etkinliğin ceza hukuku alanında uluslararası işbirliği ile sağlanabileceğine katkı sağlamak amacıyla gütmektedir.
- 8 Haziran 2004 tarihinde yürürlüğe giren Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la kamu görevlilerinin uymaları gereken saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme gibi etik davranış ilkeleri belirlemek ve uygulamayı gözetmek üzere Kamu Görevlileri Etik Kurulunun kuruluş, görev ve çalışma usul ve esasları belirlenmiştir.
- 13 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe giren Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, kamu görevlilerine yönelik etik davranış ilkeleri belirlenmiştir.
- 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu ile karapara aklanması suçuyla paralel nitelikteki "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerinin Aklanması" suçu düzenlenmiş ve "yabancı kamu görevlisi"ne rüşvet verilmesi eylemi cezaî yaptırıma bağlanmıştır.

- 9 Aralık 2006 tarihinde Türkiye Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi'ne taraf olmuştur. Söz konusu Sözleşme, yolsuzlukla mücadele konusunda etkin ve etkili bir uluslararası işbirliği mekanizması oluşturulması hususlarını düzenlemektedir.
- 13 Ekim 2006 tarihinde yürürlüğe giren 2006/32 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle, "Türkiye'de Saydamlığın Artırılması ve Kamuda Etkin Yönetimin Geliştirilmesi Komisyonu"nun görevleri arasına yolsuzlukla mücadelede uluslararası kuruluşlarla işbirliğini sağlamak ile yapılan çalışmalara ve alınması gereken tedbirlere ilişkin genel ilkeleri belirlemek hususları dâhil edilmiş ve Başbakanlık Teftiş Kurulunun Komisyonun çalışmalarında sekreteryaya hizmetlerini sağlaması kararlaştırılmıştır.
- 18 Ekim 2006 tarihinde yürürlüğe giren Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'la suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlenmiştir.
- 4 Ağustos 2007 tarihinde yürürlüğe giren Aklama Suçu İncelemesi hakkında Yönetmelikle, Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun kapsamında denetim elemanlarınca yapılacak incelemelerde uygulanacak usul ve esaslar belirlenmiştir.
- 14 Aralık 2007 tarihinde yürürlüğe giren Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulunun Çalışma Usul ve Esasları hakkında Yönetmelik Malî Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulunun görev ve yetkileri ile toplanma ve çalışma usul ve esaslarını düzenlemektedir.
- 9 Ocak 2008 tarihinde yürürlüğe giren Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelikle suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi amacıyla yükümlüler, yükümlülükler, yükümlülüklerin uyumun denetimi, gümrük idaresine açıklama yapılması ve diğer tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.
- 16 Eylül 2008 tarihinde Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklerin Uyum Programı Hakkında Yönetmelikle suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi amacıyla yükümlülerin

uyum programı oluşturmaları ve uyum görevlisi atamalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

- 9 Temmuz 2009 tarihinde yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile GRECO tavsiyelerinin önemli bir kısmı yerine getirilmiştir.
- 9-10 Haziran 2009 tarihlerinde ABGS ve Avrupa Komisyonu tarafından tarihinde "Yolsuzlukla Mücadele ve Yolsuzluğu Önleme başlıklı" TAIEX semineri düzenlenmiştir.
- 5 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye'de Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Stratejisi ile İlgili 2009/19 Sayılı Başbakanlık Genelgesi ile, Başbakanlık Müsteşar Yardımcısının başkanlığında Adalet, İçişleri, Maliye, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları Müsteşar Yardımcıları ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile en fazla üyeye sahip işçi sendikasının temsilcilerinden oluşan bir "Türkiye'de Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Yürütme Kurulu" oluşturulmuştur.
- Söz konusu Genelge ile AB'den sağlanan mali kaynakların kullanımıyla ilgili inceleme ve soruşturmalarda Avrupa Sahtecilik ile Mücadele Ofisi (OLAF) ile koordinasyonu sağlamak üzere "Yolsuzlukla Mücadele Koordinasyon Birimi (AFCOS) olarak Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı belirlenmiştir.
- 2 Ocak 2010 tarihinde yürürlüğe giren 2009/15720 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile bilişim alanındaki gelişmeler, finansal araçlardaki çeşitlenmeler, finansal faaliyetlerin hızlı, karmaşık ve sınır tanımayan bir boyut kazanması nedeniyle söz konusu Yönetmeliği uluslararası standartlarla uyumlu hale getirmek amacıyla değişiklikler yapılmıştır.
- 5 Şubat 2010 tarihinde yürürlüğe giren Aklama Suçu İncelemesi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikle, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, aklama ve terörün finansmanı suçu kapsamında kendisine intikal ettirilen kararlar ve alınan bildirimlerden hareketle, aklama ve terörün finansmanı ile mücadele

sisteminin etkinliğini ölçmeye yönelik oluşturulacak istatistikî verileri yayımlamaya yetkili kılınmıştır.

- 22 Şubat 2010 tarihinde yürürlüğe giren Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Stratejisi (2010-2014)"ün kabulüne ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı ile yolsuzluğa karşı kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve saydamlığın artırılması ve adil, hesap verebilir, saydam ve güvenilir bir yönetim anlayışının geliştirilmesine yönelik hususlar düzenlenmiştir.
- Sözkonusu Strateji'nin Eylem Planı ise 12 Nisan 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- 14 Eylül 2010 tarihinde yürürlüğe giren "Denetim Görevlilerinin Uyacakları Meslekî Etik Davranış İlkeleri Hakkında Yönetmelik" ile denetim görevlilerine ilişkin mesleki etik davranış ilkeleri belirlenmiştir.
- 19 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe giren Sayıştay Kanunu ile kamuda hesap verme sorumluluğu ve mali saydamlık esasları çerçevesinde Sayıştay'ın kuruluşu, işleyişi, denetim ve hesap yargılaması usulleri düzenlenmiştir.
- 11 Temmuz 2011 tarihli ve 27990 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Vergi Denetim Kurulu Başkanlığının Kurulması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname" ile Maliye Bakanlığı "denetim" kurulları tek çatı altında toplanarak, "Maliye Teftiş Kurulu" ve "Hesap Uzmanları Kurulu" kaldırılmıştır. Tüm kurullar "Vergi Denetim Kurulu" çatısı altında toplanmıştır. Sözkonusu Kurul'un vergi incelemeleri yapması, her türlü bilgi, veri ve istatistikle oluşturulan Risk Analiz Sistemi üzerinden mükelleflerin faaliyetlerini gruplayarak sektörler itibarıyla analiz etmesi, vergi yükümlülüklerine ilişkin ihbar ve şikâyetleri değerlendirmesi ve Bakan tarafından verilen teftiş, inceleme, denetim ve soruşturmalarını yapması düzenlenmiştir.

T.C.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI

Adres: Mustafa Kemal Mah. 2082.Cad. No: 4
06800 Bilkent / ANKARA

Telefon: 0 (312) 218 13 00 • Faks: 0 (312) 218 14 64
www.ab.gov.tr